

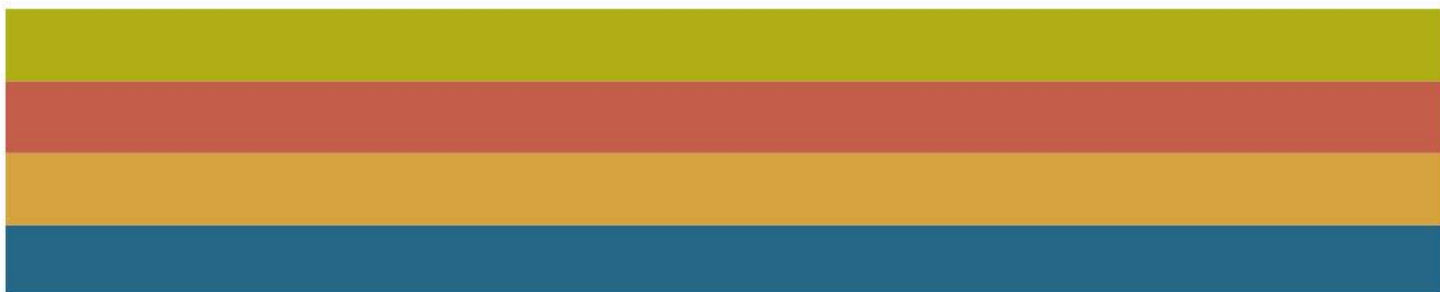
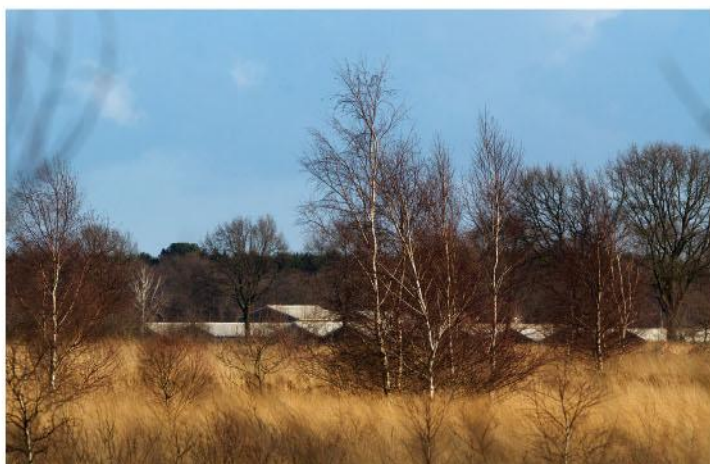

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Ruimtelijk ontwikkelperspectief gemeente Smallingerland

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

21 januari 2026 / projectnummer: 3963

1 Advies voor de inhoud van het MER

De gemeente Smallingerland wil een Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (ROP) vaststellen. Hierin maakt ze keuzes hoe ze een aantal ruimte vragende opgaven (wonen, werken en energieopwekking) een plek geeft in het gemeentelijk grondgebied. Voor het besluit hierover wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. Het college van Burgemeester en Wethouders van Smallingerland heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

Zorg dat het MER alle onderdelen bevat zoals voorgeschreven in de inhoudsvereisten voor een MER¹. Verder gaat de Commissie ervan uit dat de gemeente het onderzoek in het MER uitvoert volgens de opzet in de NRD. De Commissie beschouwt, gelet op de inhoudsvereisten en in aanvulling op de NRD de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over het ROP het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

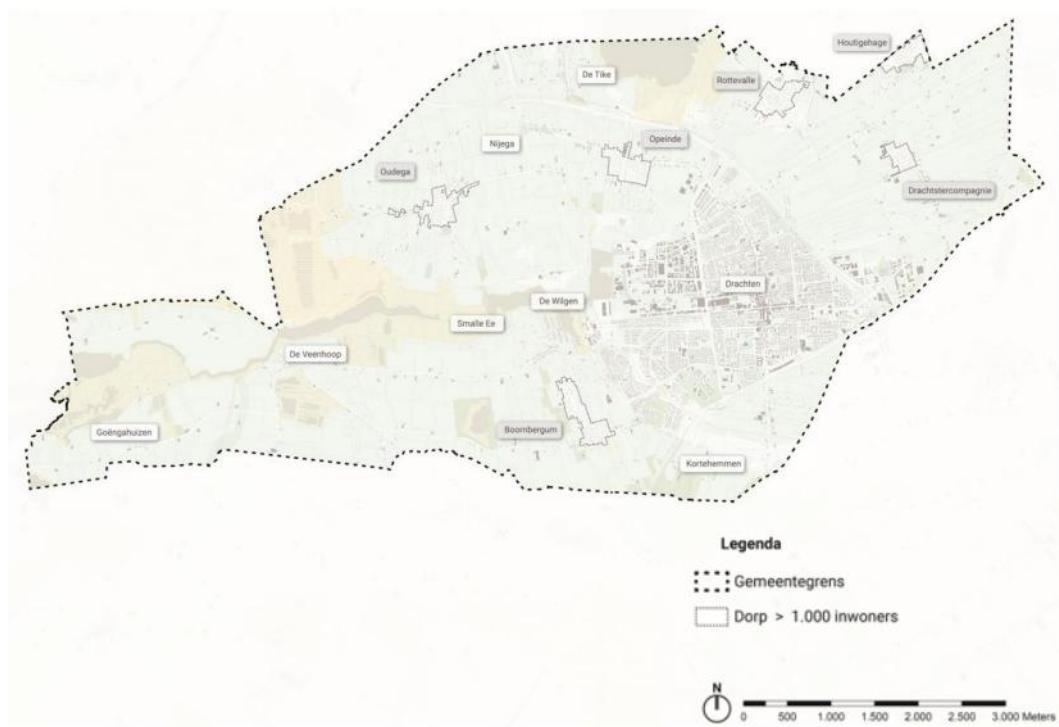
- **Doelstellingen.** Onderbouw de doelstellingen van en de kaders voor het programma. De NRD behandelt de hoofdthema's wonen, energie en bedrijven los van elkaar. Geef aan hoe deze uit eerdere plannen en afspraken volgen en hoe milieueffecten daarbij een rol hebben gespeeld. Breng ook de samenhang en de potentiële conflicten tussen deze en de andere doelen van Omgevingsvisie Smallingerland goed in beeld. De milieueffecten van de plannen en afspraken zijn namelijk niet eerder in een MER onderzocht en expliciet meegewogen.
- **Scenario voor de ontwikkeling van de gemeente door de Lelylijn.** De aanleg van de Lelylijn is onzeker, maar als deze er komt kan dit veel nieuwe inwoners aantrekken. Dit kan grote effecten hebben op Drachten en omgeving. Breng in een scenario in beeld wat de komst van de Lelylijn zou kunnen betekenen inclusief de relevantie voor besluiten over het ROP. Geef aan wat er nodig is om te voorkomen dat nu geen onomkeerbare besluiten worden genomen die een mogelijke toekomstige schaa sprong van Drachten onmogelijk maken. Betrek dit bij de alternatieven.
- **Alternatieven.** Onderbouw navolgbaar hoe de (al in de NRD voorgestelde) alternatieven tot stand zijn gekomen. Doe dit op basis van de ambities, doelen en in relatie tot de referentie situatie. Keuzes voor de ene ambitie kunnen effecten hebben op de mogelijkheden voor het realiseren van een andere ambitie. Breng dit in beeld. Onderzoek ook andere oplossingsrichtingen dan nu in de NRD staan en breng zo de volledige milieueffecten in beeld. Werk daarbij integraal en betrek bij alle alternatieven ook landgebruik/landbouw, waterbeheer, natuur en mobiliteit als ontwerpfactoren. Denk bij andere alternatieven aan:
 - **andere verdelingen van nieuwe woningen binnen de gemeente.** Denk daarbij aan meer woningen in Drachten (waaronder de mogelijkheid van vergaand verdichten in de kern) versus verspreiden van woningen over meerdere dorpen, aantal woningen en type woningen, et cetera;
 - **het opwekken van energie.** Werk de ambitie voor 'energieneutraal in 2050' uit. Ga na welke mix van opwekken (wind, zon, warmte) het beste past binnen de gemeente en werk hiervoor meerdere alternatieven uit;

Deze zijn opgenomen in het Omgevingsbesluit, artikel 11.16 voor project-MER en artikel 11.3 voor plan-MER.

- **de (globale) opzet en/of herstructurering van de bedrijventerreinen.** Er kunnen grote verschillen in milieueffecten optreden, afhankelijk van keuzes in bijvoorbeeld bedrijven, ontsluitingswegen en soort bouw. Werk hiervoor een of meer alternatieven uit en laat zien wat de milieueffecten zijn.
- **Voorkeursalternatief.** Zorg voor een integraal voorkeursalternatief en vervolgens ook voor een vertaling naar logische mogelijkheden in het (definitieve) Ontwikkelperspectief.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD).² Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

Figuur 1 Gemeente Smallingerland en haar dorpen (bron NRD).

Aanleiding MER

In de Omgevingsvisie voor Smallingerland zijn ambities voor de periode tot 2050 beschreven. Het gaat om het realiseren van 3.410 woningen, 44 hectare bedrijventerrein en een restopgave voor het opwekken van energie van 0,059 TWh. Het ROP geeft richting aan het realiseren van deze opgaven en werkt deze ruimtelijk uit. Er ligt intussen een concept-ROP. Op basis hiervan wordt het MER opgesteld. Het definitieve ROP maakt gebruik van de resultaten van dit MER.

Het ROP is een programma in de zin van de Omgevingswet. In dit geval moet een MER worden opgesteld omdat het programma kaders stelt voor onder andere industrieterreinen (categorie J10) en stedelijke

² Haskoning, 15 oktober 2025, *Notitie Reikwijdte en Detailniveau, Mer-procedure bij ROP Smallingerland*, Gemeente Smallingerland.

ontwikkelingsprojecten (categorie J11) en mogelijk voor de oprichting, wijziging of uitbreiding van een windpark (categorie C2) volgens bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Ook is een plan-MER vereist omdat de gevolgen voor Natura 2000-gebieden, aldus de NRD, in een Passende beoordeling worden beschreven.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval het college van burgemeester en wethouders van Smallingerland – besluit over het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3963 op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Doel, beleid, scenario en besluiten

2.1 Doelen

Integrale aanpak

De Gemeente Smallingerland wil haar ambities voor wonen, bedrijvigheid en energie een plek geven. In de NRD staat dat de ruimte in de gemeente echter beperkt is en dat niet alles overal kan. De verschillende ambities kunnen beslag leggen op dezelfde ruimte en daarmee kunnen ze botsen. Keuzes zijn dan ook nodig over wat waar komt. De Omgevingsvisie heeft hier uitspraken over gedaan, maar nog niet de ruimtelijke vertaling gegeven. Het concept ROP doet dat wel. Op basis van enkele andere thema's worden daarin concrete voorstellen gedaan voor de locaties voor wonen, bedrijvigheid en energie. De gemeente wil het MER benutten om de gemaakte en te maken keuzes integraal op omgevingseffecten te toetsen. Aan de hand van de resultaten zal de gemeente een VKA maken dat ook in het MER zal worden getoetst.

In het ROP en de NRD zijn veel thema's (onder andere landbouw, waterbeheer, mobiliteit en natuur) niet beschouwd. Ook is de Omgevingsvisie Smallingerland niet op omgevingseffecten onderzocht. De integrale afweging met die andere thema's schuift zo door naar de verdere gebiedsuitwerkingen. Daarom is een integrale aanpak in deze fase essentieel. Het volstaat niet om, zoals de NRD stelt, de niet behandelde thema's alleen als koppelkansen te beschouwen. Keuzes die gemaakt worden voor de drie hoofdthema's kunnen namelijk aanzienlijke beperkingen geven voor toekomstige keuzes voor de bovengenoemde thema's. Dat geeft een risico dat het ROP ruimteclaims op wonen, werken en energie vastlegt die niet toekomstbestendig zijn. De Commissie adviseert het MER als ontwerpinstrument te gebruiken en daarbij ook de hierboven genoemde thema's uit te werken.

Onderbouwing doelen

Beschrijf in het MER duidelijk de achtergronden en aanleiding voor het Ruimtelijk Ontwikkelperspectief. Ga daarbij in elk geval in op welke besluiten al zijn genomen in bijvoorbeeld de Omgevingsvisie Smallingerland, de Regionale woondeal³ en Programmering

³ Regionale woondeal 2022 – 2030, Regio Zuidoost Fryslân.

bedrijventerreinen Zuidoost-Friesland⁴ en in hoeverre milieuoverwegingen hierbij een rol hebben gespeeld. Beschrijf ook de resultaten van het participatieproces⁵ dat heeft geleid tot het Concept ROP.

In de NRD staan de doelen: 3.000 woningen (dit is een extra ambitie bovenop de lokale behoefte), 44 hectare bedrijfsterrein en energieneutraal zijn in 2050. De onderbouwing van dergelijke uitgangspunten is essentieel in het MER, zodat de kaders voor de te onderzoeken alternatieven en de speelruimte voor iedereen helder zijn. Onderbouw daarom deze doelen zorgvuldig en werk ze concreter uit.

Geef hiervoor aan:

- het aantal, type (en aantal per type) en de locaties van woningen;
- de ruimte die noodzakelijk is om de woningen te realiseren;
- het type aan te trekken bedrijvigheid;
- hoe de op te wekken hernieuwbare energie voor het behalen van de doelstelling energieneutraal is opgebouwd (zon, wind). De NRD bevat verschillende getallen. Dit is nu niet navolgbaar.

Geef de onderbouwing vanuit:

- het invullen van de autonome groei, zonder dat het ROP wordt uitgevoerd;
- de gewenste bijdrage aan de ruimtelijk/economische structuur en leefbaarheid;
- de verwachte vraag.

2.2 Scenario Lelylijn

Er zijn twee grote mogelijke ontwikkelingen die (op langere termijn) een aanzienlijk effect kunnen hebben op de gemeente. Het gaat om de aanleg van de Lelylijn, die de randstad en het noorden verbindt en om de aanleg van een 380 kV hoogspanningsverbinding door TenneT. Over beide ontwikkelingen is nog niet definitief besloten.

In de NRD staat dat het MER een gevoeligheidsanalyse zal bevatten waarin de consequenties van het wel of niet doorgaan van deze ontwikkeling wordt onderzocht. Dit geeft inzicht in de mogelijke effecten op andere ontwikkelingsmogelijkheden. Voor de 380 kV hoogspanningsleiding is een gevoeligheidsanalyse voldoende.

De Commissie constateert echter dat de komst van de Lelylijn een grote impact zal hebben op Drachten en de omliggende regio. De stad zal in dat geval een ingrijpende schaalsprong maken. Een gevoeligheidsanalyse is daarom niet voldoende om de effecten goed in te schatten. Hoewel de realisatie van de lijn onzeker is, is belangrijk om de mogelijke gevolgen voor de bestaande stad en omgeving tijdig te verkennen, zodat de huidige ambities en doelstellingen toekomstbestendig kunnen worden uitgevoerd. Een concreet voorbeeld hiervan is het centrum: welke effecten zal een mogelijke schaalsprong hebben op het functioneren en de ontwikkeling van het centrum? Werk een scenario uit voor de komst van

⁴ Programmering bedrijventerreinen Zuidoost-Friesland, Regionale afspraken 2022 – 2035, namens de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Heerenveen, Smallingerland, Opsterland.

⁵ Inclusief de Reactienota: Reactienota, Concept Ruimtelijk ontwikkelperspectief, Gemeente Smallingerland, oktober 2025.

de Lelylijn.⁶ Geef aan wat er nodig is om te zorgen dat nu geen onomkeerbare besluiten worden genomen die een eventuele schaa sprong van Drachten onmogelijk maken.

2.3 Beleidskader

Geef in het MER aan welke bestaande beleidskaders op internationaal, nationaal, provinciaal, regionaal en lokaal niveau relevant zijn voor het ROP. Beschrijf welke randvoorwaarden hieruit naar voren komen.

Enkele suggesties voor te beschouwen beleid(skaders) zijn:

- Internationale regelgeving: waterkwaliteit en –kwantiteit (Kaderrichtlijn Water), klimaat (zoals emissies broeikasgassen) en eventuele verplichtingen die volgen uit het Werelderfgoedverdrag;
- De nationale omgevingsvisie (NOVI), Nota Ruimte;
- Nationaal Plan Energiesysteem en Nationaal Programma Energie Strategie;
- Doelen voor natuur (Vogel- en Habitatrichtlijn, Basiskwaliteit natuur, NNN) en de nationale vertaling daarvan.
- Provinciaal beleid voor wind- en zonne-energie en Regionale energiestrategie (RES);
- Beleidsbrief Bodem en Water Sturend;
- Omgevingsvisie Friesland en Omgevingsvisie Smallingerland;
- Het Regionaal Mobiliteits Programma 1.0 Fryslân.

2.4 Te nemen besluit(en)

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor het Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief. Geef aan wat de status van het ROP is en hoe het zal doorwerken in het ruimtelijk kader van de gemeente. Na het vaststellen van het ROP zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het plan en zal het worden uitgewerkt in programma's. Geef aan welke besluiten en programma's dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is.

3 Alternatieven

3.1 Integrale afwegingen en ontwerpvariabelen

In de NRD staat dat het MER de volgende alternatieven zal uitwerken:

- twee alternatieven voor wonen (concentreren en verspreiden);
- één optie voor bedrijvigheid, omdat het terrein al is vastgelegd in programmeringsafspraken voor de regio Zuidoost-Friesland;

⁶ Het is vanzelfsprekend aan de orde de actualiteit goed te volgen. Mocht het besluit vallen dat de Lelylijn niet doorgaat, dan vervalt dit advies.

- onderzoek naar potentiële locaties voor een energielandschap.

Daarnaast maken volgens de NRD een aantal thema's geen deel uit van dit MER (landgebruik/landbouw, waterbeheer (bodem en water), natuur/groen en mobiliteit). De zogenaamde hoeken van het speelveld komen daarmee onvoldoende in beeld. Keuzes voor één thema (bijvoorbeeld woningbouw) kunnen gevolgen hebben voor de mogelijkheden op een ander terrein (waterbeheer of ruimte voor energie–infrastructuur). Breng dergelijke consequenties in beeld. Voorkom hiermee dat de integrale afwegingen doorschuiven naar de verdere gebiedsontwikkelingen– en programma's. Dit vermindert het risico dat later moet worden teruggekomen op keuzes die nu gemaakt worden. Bovendien komen de milieueffecten zo beter en vollediger in beeld.

De Commissie adviseert om bij de voorgestelde alternatieven (in paragraaf 3.2 tot en met 3.4) ook genoemde thema's (landgebruik/landbouw, waterbeheer, natuur en mobiliteit) als ontwerpvariabelen te gebruiken.

Daarnaast adviseert de Commissie om ook een of meer thematische alternatieven of een combinatie daarvan volwaardig uit te werken. Te denken valt aan een alternatief met water, bodem en groen (landschap) als belangrijkste thema: hoe past het beoogde programma hierin? Ook duurzame mobiliteit kan een centraal thema zijn: wat is de optimale inpassing van het programma als automobilititeit drastisch wordt teruggedrongen?

Het betrekken van alle thema's bij de alternatieven voor wonen, werken en energie én het ontwikkelen van een of meer thematische alternatieven kunnen waardevolle inzichten opleveren voor een milieuvriendelijkere positionering van het beoogde (bouw)programma.

Hou tot slot bij ontwikkelen van de alternatieven rekening met het scenario van de aanleg van de Lelylijn en de schaa sprong die daarvan het gevolg kan zijn. Geef aan of en met welke nieuwe ruimtereserveringen wordt rekening gehouden.

3.2 Wonen

Onderbouw de alternatieven

De NRD gaat uit van twee alternatieven: concentreren en verspreiden van woningen. De alternatieven zijn globaal uitgewerkt in het ROP. De NRD onderbouwt niet hoe deze alternatieven tot stand zijn gekomen, gelet op een aantal beslissende factoren en op verschillende opties voor het invullen van de woningbouwopgave. Geef deze onderbouwing alsnog door de alternatieven opnieuw op te bouwen, zie hieronder.

Werk meer alternatieven uit die de uiterste mogelijkheden in beeld brengen

Bouw de alternatieven vanuit een aantal factoren⁷ op en zoek de 'hoeken van het speelveld' op. Neem de ruimte om ook buiten de nu aangenomen kaders te ontwerpen. Verder adviseert de Commissie alternatieven uit te werken met:

7

Factoren zijn onder andere keuze van de locaties, behoud of creëren van kritische voorzieningen, minimaal ruimtegebruik of minimale invloed op milieuaspecten, optimaliseren vanuit bijvoorbeeld het beperken van mobiliteit of stimuleren van

- Een verdergaande verdichting van woningbouw in Drachten dan de NRD noemt, vooral in en rond het centrum. Binnenstedelijke verdichting kan onder andere de mobiliteit terugdringen, een economische impuls geven aan het centrum en minder belasting van het landelijk gebied geven. Ze adviseert dit als een extra alternatief uit te werken.
- Verdeling van woningbouw over de dorpen. Dit kan de structuur en leefbaarheid van de verschillende kernen versterken.

Geef aan wat de omgevingseffecten zijn van de alternatieven.

3.3 Energie

Onderbouw ambitie energieneutraliteit

De gemeente heeft als ambitie om energieneutraal te zijn, en dit is ook het uitgangspunt voor het alternatief voor energie. Deze ambitie heeft grote implicaties voor de leefomgeving, aangezien dit vraagt om een forse toename van de hernieuwbare op te wekken elektriciteit binnen de gemeente.

Hoewel de huidige problemen rondom netcongestie vragen om meer koppeling van vraag en aanbod, is het niet noodzakelijk om (op jaarbasis) de volledige vraag van elektriciteit lokaal in te kunnen vullen. Energieneutraliteit zal de problemen rondom netcongestie ook niet oplossen, aangezien er op momenten met weinig wind en zon alsnog elektriciteit via het elektriciteitsnet aangevoerd moet worden. Daarnaast kan een te grote hoeveelheid hernieuwbare opwekking van energie in de gemeente nieuwe problemen met netcongestie veroorzaken door een groot aanbod op momenten met veel zon (en eventueel wind).

De Commissie adviseert daarom:

- een duidelijke definitie te geven van energieneutraliteit. Er zijn meerdere definities mogelijk: geef aan of alleen de elektriciteitsvraag meegenomen wordt of ook andere energiedragers, bijvoorbeeld warmte.⁸ Definieer van welke elektriciteitsvraag uitgegaan wordt (huidig of toekomstig, en indien toekomstig welke prognose);
- de ambitie voor energieneutraliteit zorgvuldig te onderbouwen;
- de op te wekken hoeveelheid energie als variabele mee te nemen. Beschouw ook andere hoeveelheden en een andere verhouding tussen verschillende soorten energie. Dit is onder andere van belang voor de benodigde ruimteclaims en de netcongestie.

Werk verschillende alternatieven uit

In de NRD staat dat er één alternatief voor energie zal worden uitgewerkt. Er zijn echter verschillende keuzes te maken met andere gevolgen voor het milieu. De Commissie adviseert daarom om meer alternatieven uit te werken. Werk in elk geval een alternatief uit mét windenergie. Varieer ook met de hoeveelheden op te wekken energie. Werk een aantal locaties uit. Onderzoek daarbij de hoeveelheden hernieuwbare op te wekken energie in totaal en in verschillende verhoudingen tussen zon en wind.⁹ Het optimaliseren van de verhouding

duurzame mobiliteit/OV- en fietsbereikbaarheid, type woningen en dichtheden/variatie daarin, beïnvloeding van trend van dubbele vergrijzing, het aantrekken van specifieke groepen met oog op de werkgelegenheid in omgeving.

⁸ Indien dit niet gebeurt, is het van belang dat wel duidelijk is hoe de afstemming met dit traject plaatsvindt.

⁹ Voor een stabiel energiesysteem is het van belang dat er een combinatie is van elektriciteit opgewekt door wind en door zon, zodat op meer momenten in het jaar elektriciteit opgewekt wordt.

tussen wind- en zonne-energie is belangrijk voor de balans tussen vraag en aanbod en om netcongestie in de toekomst te voorkomen. Laat zien wat dit betekent voor de energie-doelstellingen van de gemeente Smallingerland.

3.4 Bedrijventerrein

Onderbouwing omvang en inrichting

Onderbouw de omvang en inrichting van het bedrijventerrein, waar de NRD nu van uitgaat. Dit is van belang voor het bepalen van bijvoorbeeld de ligging en voor het bepalen van ontsluitingswegen en de gevolgen voor milieu en leefomgeving.

Alternatieven

Locatie-alternatieven voor dit bedrijventerrein zijn, volgens de NRD, niet aan de orde. De Commissie wijst erop dat voor dit bedrijventerrein en de locatiekeuze ervan nooit een MER is opgesteld. Dat betekent dat dit MER het eerste is waarin volwaardig de milieueffecten van de invulling van deze ambitie in beeld worden gebracht. Dit maakt het nodig de inrichting concreter te onderzoeken dan nu is voorgesteld.

Ook hier geldt dat de zoektocht naar andere oplossingen nieuwe inzichten kan geven. Betrek bij het onderzoek naar andere oplossingen de volgende factoren en overwegingen:

- sectoren, soort en type bedrijven;
- verdichten en intensiveren bestaande bedrijfsterreinen om aan een deel van de vraag te voldoen;
- mogelijkheden van verdichten en intensiveren;
- de ambities voor (aan te trekken) bedrijven;
- ambities voor de innovatie maakindustrie.

Besteed bij de omvang en aard/inrichting van de bedrijventerreinen aandacht aan de samenhang met de genoemde extra woningbouwambitie en zorg dat de alternatieven voor wonen en bedrijventerreinen consistent met elkaar zijn.

3.5 Voorkeursalternatief (VKA)

De Commissie heeft begrepen dat de gemeente na dit onderzoek keuzes gaat maken en deze in één, integraal voorkeursalternatief zal opnemen, inclusief de milieu- en omgevingseffecten hiervan. Daarmee maakt ook het VKA deel uit van het MER. De Commissie onderschrijft het belang hiervan. Betrek bij het ontwikkelen van een VKA ook de adviezen in paragraaf 3.1 om het onderzoek integraal te maken. Maak keuzes en afwegingen in het VKA expliciet en geef steeds aan wat de consequenties zijn voor de ruimte voor andere thema's en wat de effecten op de leefomgeving zijn. Over sommige onderwerpen, zoals energie vindt nu nog geen besluitvorming plaats. Geef in het VKA hoe met dergelijke onderwerpen toch al rekening wordt gehouden.

Geef duidelijk aan hoe het MER en het voorkeursalternatief een rol spelen bij de besluitvorming en hoe dit gebruikt zal worden bij toekomstige besluiten. Overweeg vanwege

de onderwerpen waarover later wordt besloten om al een aanzet te geven voor de beleids- en evaluatiecyclus.

4 Referentiesituatie en milieugevolgen

4.1 Referentiesituatie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied. Beschrijf ook de te verwachten milieutoestand als gevolg van een heldere gedefinieerde autonome ontwikkeling. Beide vormen samen de referentie voor de te verwachten milieueffecten. Doe dit zo integraal mogelijk, bijvoorbeeld met behulp van het bekende 'rad van de leefomgeving'. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige milieutoestand zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Hierbij horen ook plannen waar al over besloten is en dus met redelijke mate van zekerheid uitgevoerd gaat worden. Ga bij de beschrijving uit van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied en van eventuele nieuwe activiteiten waarover al is besloten.

4.2 Effectbepaling

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is om te laten zien in hoeverre de alternatieven andere effecten veroorzaken. Gebruik hiervoor bij voorkeur kwantitatieve informatie en betrek daarbij de (beleids)doelen én de grens- en streefwaarden van het milieubeleid. Geef daarnaast voor ieder alternatief aan in welke mate de gestelde doelen kunnen worden gerealiseerd (doelbereik). Gebruik hiervoor eenduidige en, zo veel als mogelijk, kwantificeerbare toetsingscriteria. Ga ook in op eventuele onzekerheden in de effectbepaling. Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven.

Tabel 4 van de NRD bevat een duidelijk beoordelingskader met leefomgevingsthema's. De Commissie geeft in de paragrafen hieronder een aantal adviezen, die aanvullend zijn op deze tabel.

4.3 Mobiliteit

De realisatie van woningen en het bedrijventerrein heeft gevolgen voor mobiliteit. Geef aan welke gevolgen de alternatieven hebben voor de mobiliteit. Leg hierbij de relatie met de doelen (waaronder de leefbaarheid) en de gemaakte ruimtelijke keuzes. Ga daarbij in op de intensiteiten voor/doorstroming van het autoverkeer, gebruik van openbaar vervoer en langzaam verkeer (lopen/fietsen). Geef aan wat de mogelijkheden zijn voor duurzame mobiliteit, waaronder ook het delen van voorzieningen (en de haalbaarheid daarvan). Ga indien relevant ook in op de gevolgen van de keuzes voor de verkeersveiligheid.

4.4 Gezondheidsbevordering

Bij een groeiende stad is het van belang te zorgen voor voldoende ruimte voor recreatie. Beschrijf de mogelijkheden voor ruimte voor passieve en actieve recreatie, sport en spel (kwantitatief). Doe dit zo mogelijk aan de hand van normen, voor de huidige situatie en de toekomstige behoefte. Geef aan wat hiervan de ruimtelijke consequenties zijn.

4.5 Klimaatadaptie

Beschrijf:

- De gevoeligheid van het studiegebied voor de gevolgen van klimaatveranderingen. Ga in op wateroverlast, hittestress en droogte; de adaptatiemaatregelen die worden genomen om de gevolgen van klimaatverandering in de verschillende alternatieven te mitigeren;
- in welke mate het plan (bijvoorbeeld via ruimtebeslag) uitvoering van mogelijk toekomstig noodzakelijke adaptatiemaatregelen (bijvoorbeeld waterberging) kan verhinderen of bemoeilijken.

4.6 Sociale en economische aspecten

Sociale en economische aspecten zijn onderling nauw verbonden en daarnaast met de ambitie voor de benoemde woningbouwopgave:

- verbondenheid (sociale samenhang) en identiteit;
- maatschappelijke basisvoorzieningen;
- woningvraag en –aanbod;
- gezondheidsvoorzieningen en andere maatschappelijke voorzieningen;
- de staat en accenten van de lokale economie, de verwachte ontwikkeling en potentie voor groei, vooral in relatie tot het voornemen.

Geef hiervan een zo concreet mogelijke beschrijving.

Tot slot wil de Commissie opmerken dat bij het beoordelingsaspect woningvraag/–aanbod het beoordeelde effect direct overeen lijkt te komen met de aanname van de alternatieven (aantal woningen). Op die manier is de uitkomst gelijk aan de aanname vooraf, en levert een effectbeoordeling geen meerwaarde. De Commissie adviseert om nader in te gaan op de wijze van de beoordeling.

4.7 Ruimteclaims

Het onderwerp ‘ruimte’ wordt impliciet op verschillende plekken in de NRD behandeld. Het hoofddoel van het ROP is echter om te onderzoeken waar aanwezige ruimte en ruimteclaims conflicteren. Voeg daarom dit onderwerp apart als onderdeel toe aan het beoordelingskader en effectbeschrijving. Werk de beoordeling zo concreet mogelijk uit. Werk hierbij de integrale ruimteclaim van alle sectoren apart en gezamenlijk uit. Het volstaat niet om voor werk,

wonen, energie en andere sectoren apart te beoordelen omdat dan de check mist of het ook samen kan. De Commissie wijst erop dat het hierbij van belang is de energie-infrastructuur¹⁰ bij de ruimtelijke plannen en de beoordeling daarvan te betrekken en hiervoor tijdig ruimte te vinden. Dit is belangrijk om keuzes te maken in welke ruimte waarvoor nodig is.

4.8 Circulariteit

Een circulaire economie raakt alle schaalniveaus en diverse thema's, en gericht beleid is essentieel om daadwerkelijke verbetering te realiseren. Zo kunnen woningen en bedrijven worden gebouwd met zoveel mogelijk hernieuwbare materialen, kan worden gewerkt met een gesloten grondbalans en kunnen nieuwe bedrijven worden gestimuleerd om zoveel mogelijk circulair te opereren. Beschouw op hoofdlijnen wat haalbaar is binnen het voornemen en hoe. Gebruik het Nationale Programma Circulaire economie als uitgangspunt en voor inspiratie.

4.9 Natuur

4.9.1 Natuurwaarden

Geef een globale landschapsecologische/ecohydrologische analyse van het studiegebied en eventueel de verschillende landschapstypes erin.¹¹ Geef de waardevolle gebiedsdelen op kaart aan. Breng (per deelgebied) in beeld van de belangrijkste processen en problemen, de natuurwaarden, de verschillende leefgebieden en de aanwezige soortgroepen. Geef vervolgens aan welke kenmerkende habitattypen en soorten aanwezig zijn, en hun onderlinge relaties.¹²

Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Geef aan voor welke (beschermde) dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties en de uitvoerbaarheid van het ROP betekenen. Ga in op gevolgen voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en andere waardevolle natuurgebieden, ook als deze gebieden niet of niet volledig in het plangebied liggen (via externe werking). Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden.

4.9.2 Gebiedsbescherming

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Maak onderscheid tussen de

¹⁰ Kabels, leidingen, transformatorstations.

¹¹ Hiervoor kan een globale landschapsecologische systeemanalyse (LESA) worden gebruikt.

¹² Benut hiervoor de (eventueel) beschikbare informatie uit bijvoorbeeld de natuurdoelanalyses Natura 2000 en/of de gebiedsprogramma's NPLG.

verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben op een beschermd gebied (via zogenoemde externe werking) die in het MER moeten worden beschreven.

Natura 2000-gebieden

Geef voor relevante Natura 2000-gebied(en):

de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitattypen en geef aan of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;

de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden;

de actuele en verwachte populatieomvang aan de hand van meerjarige trends.

Denk hierbij in elk geval aan Van Oordt's Mersken, De Alde Feanen en Wijnjeterper Schar.

Onderzoek of er gevolgen voor de Natura 2000-gebieden zijn ten opzichte van de referentiesituatie. Soms kan op grond van objectieve gegevens niet worden uitgesloten dat het voornemen, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden. Dan moet een Passende beoordeling opgesteld worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.

De Commissie adviseert om de eventuele Passende beoordeling op te nemen in het MER, zodat alle milieu-informatie over het plan of project bij elkaar staat. Onderzoek in de Passende beoordeling of het aannemelijk is dat het ROP de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten. In de Passende beoordeling mogen bij deze beoordeling mitigerende maatregelen worden meegenomen.

4.10 Landschap en cultureel erfgoed

Het cultuurlandschap van Smallingerland is grotendeels van zeer hoge waarde. Daarnaast zijn de groene zomen tussen de stad en de dorpen van groot belang voor het behoud van de identiteit van de dorpen en voor de beleefbaarheid en doorwaadbaarheid van het landschap. Beschouw deze, en andere relevante, kwaliteiten en analyseer welke (negatieve) effecten het ontwikkelprogramma kan hebben op deze waarden. Hou ook rekening met mogelijke effecten op monumenten en ander erfgoed. Stel waar nodig mitigerende maatregelen voor om deze waarden te behouden en te versterken.

4.11 Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is laten zien in hoeverre de alternatieven tot verschillende andere effecten leiden. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie en betrek daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.

Geef daarnaast voor ieder van de alternatieven aan in hoeverre welke mate de gestelde doelen kunnen worden bereikt gerealiseerd, voor zover mogelijk. Gebruik ook hiervoor eenduidige en, zo veel als mogelijk, kwantificeerbare toetsingscriteria.

5 Overige onderwerpen

5.1 Leemten in milieu-informatie

Laat zien over welke milieuaspecten er onvoldoende informatie is door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

5.2 Vorm en presentatie

De vergelijking van de alternatieven verdient bijzondere aandacht. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg voor:

- een zo beknopt mogelijk MER, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdttekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal, met duidelijke legenda.

5.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede, verhalende afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van het ROP en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ruwan Aluvihare BA. MDip LA
ir. Annemie Burger (voorzitter)
drs. Tjeerd Gorter (secretaris)
ir. Henk Otte
Joeri Vendrik

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Ruimtelijk Ontwikkelperspectief Smallingerland

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project J 10 "Industrieterreinen", J11 "Stedelijke ontwikkelingsprojecten" en C2 "Wijziging of uitbreiding van een windpark". Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

College van burgemeester en wethouders van Smallingerland.

Initiatiefnemer besluit

Gemeenteraad van Smallingerland.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3963](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiener.nl
w commissiener.nl

